

En af fordelene ved kødkvæg til naturpleje er dyrenes tråd. Tråd skaber pletter med bar jord, hvor nye planter kan spire frem,

Kvæg skaber natur og biodiversitet

Balance: Naturpleje handler om at have de rigtige dyr på de rigtige arealer i det rigtige antal på det rigtige tidspunkt.

Af Frederik Thalbitzer
lft@landbrugsmedierne.dk
Tlf.: 20 11 92 70

Naturpleje med kødkvæg kræver en nøje balance, som er svær at sætte på formel. Ifølge specialkonsulent hos Seges, Rikke Graversen, handler det om at have de rigtige dyr på de rigtige arealer i det rigtige antal på det rigtige tidspunkt.

Men hvad er egentlig det egentlig dyrene skal udrette?

Det optimale er helårsgræsning, hvor græsset, og hvad der ellers måtte spire frem af bruske og krat, bliver gnavet helt i bund i løbet af vinteren, hvor dyrene går grundigt til værks på grund af det mindre udbud af foder.

Dermed bliver der lys så en række sjældnere arter kan vokse frem og blomstre om sommeren. For eksempel orkideer.

»Når udbuddet af græs er mindre, får de også ædt det visne græs, der eller kan ligge og skygge for nye vækster«, siger hun.

De rigtige dyr

Når man taler naturarealer, er de rigtige dyr ofte de nøjsomme racer, for eksempel hereford, skotsk højland, gallopy, dexter, angus med flere.

»Det er dem, der færdes bedst på arealerne og kan fordøje de mere stridende græsser, som mere kræver, som mere krævende dyr ikke kan leve af eller måske slet ikke vil æde«, forklarer Rikke Graversen.

De nøjsomme dyr klarer sig bedre uden at tabe sig, i de perioder, hvor der måske ikke er så meget at spise. Racerne er også ofte mindre, og kan bedre færdes på naturarealer, der bliver lidt fugtige især i ydersæsonerne.

På arealer med høj naturværdi, den såkaldte HNV-værdi som står for High Nature Value, er det ekstra vigtigt at have de rigtige – de

nøjsomme – racer. Er HNV-værdien under 8 kan man bruge et bredere udsnit af racer.

Hvor mange dyr?

Hvad der er det rigtige antal dyr på et areal, er svært at sige. Tommelereglen er, at der skal være 70-250 kg levende dyr pr. hektar.

»Der vil være stor forskel på behovet på næringsfattige klitheder, der ikke kan bære mange dyr og næringsrige engarealer, der kan bære flere dyr«, siger Rikke Graversen.

Der er i det hele taget mange hensyn at tage. Hvis man vil fremme engfugle, skal der ikke for mange dyr på i maj, når de yngler og ligger på rede. Omvendt er de også afhængige af, at der er nogle dyr. Vil man fremme orkideer skal der

heller ikke for mange dyr på i maj, der æder dem, men de er afhængige af, at der er græsset ned, så de kan vokse frem og blomstre.

Insekterne

Selv om der er meget græs om sommeren, peger hun på, at der ikke skal for mange dyr på i den periode, idet blomsterne skal lades mere i fred, så der er nektar til bier og sommerfugle.

»Blomsterne skal nok overleve at blive spist, men så leverer de altså ikke føde til insekter«, siger hun.

Græsset må gerne nå at blive lidt langpelsket hen mod efteråret, men hård afgræsning senere på sæsonen er til gengæld OK for naturen.

Rikke Graversen er ikke vild med tilskudsfodring på naturarealerne.

»Tilskudsfodring tilfører ekstra næring til naturarealerne, hvilket ikke er naturligt. Desuden vil dyrene foretrække at æde af foderhækken frem for at spise af naturen, fordi det er nemmere«, forklarer hun.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Husk dyrenes ve og vel ved naturpleje

Ifølge landskonsulent Per Spleth, Seges, bør man dagligt vurdere dyrene og sikre, at de har foder nok.

»Hvis der pludselig er 2-3 uger med sne og is, så de ikke kan komme ned til græsset, skal de fodres, og så må man have en plan b«, siger han.

En plan b kan for eksempel være at køre foder ind til dyrene eller at flytte dyrene hen et sted, hvor der er foder, eller hvor man må fodre. Og så skal man naturligvis have foder på lager eller på hånden, skulle der blive brug for det.

Ifølge vejledningen skal dyrene tilses jævnlige. Per Spleth mener, det om vinteren bør ske dagligt, og tilsynet består i at vurdere dyrenes huld og adfærd.

»Man skal se, om de opfører sig normalt. Hvis de hænger eller har forskudt ryg og strit hår, trives de ikke«, siger han.

Så må man gøre noget ekstra for at sikre foder og at der er ly og tørt leje.

Husk management - det passer ikke sig selv

Per Spleth minder om, at selv om det ser ud som om det hele passer sig selv ved naturpleje, skal der god management til for at sikre succes.

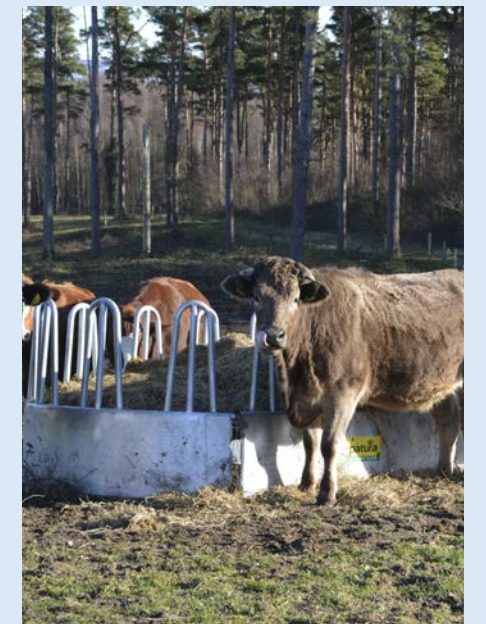
»Hvis man har helårsgræsning, nytter det ikke, at dyrene kælder i december, hvor der ikke er meget føde i marken. Det rigtige vil være, at køerne kælder i april eller maj, hvor der er meget græs, så der er noget at leve af og kalvene får rigeligt med mælk«, siger han.

Det vil sige, at tyren skal til i august.

Tilsynet på store arealer kan være omfattende. Nogle naturplejere formår at opdrage dyrene, så de kommer.

»Hvis man kommer i samme bil hver gang og lige dytter, når man kommer og giver en lækkerbissen under træden, vænner de sig til at komme til manden, så man ikke skal rundt på store arealer«, siger han.

Per Spleth minder også om, at alle dyr skal have adgang til læ og tørt leje. Hvis ikke arealet kan byde på dette, må der opsættes læskur, hvilket i øvrigt kræver tilladelse fra kommunen.

Der skal være en plan for fodring, hvis vejret arter sig så dyrene ikke selv kan finde foder.

Naturpleje med stude

En anden form for naturpleje end den traditionelle, er naturpleje med stude til helårsgræsning.

»Det er en enkel måde, hvor studene måske går på arealerne i 10 år. Der er ingen udfordringer med kælvninger og kalve, men heller ingen salgsindtægter løbende, så betalingen for naturplejen skal være på plads«, siger Per Spleth.

Efter 10 år er kødet måske ikke topkvalitet, men det kan formentlig bruges som løvfoder eller hakkekød, mener han.

Uanset om der er tale om helårsgræssende

køer og kalve eller 10 år gamle stude, er det vigtigt at dyrene slagtes, når de er i positiv tilvækst, understreger Per Spleth.

»Det har stor betydning for kvaliteten. Dyr, der har tabt sig, er mere seje, mens dyr i tilvækst har mere intramuskulært fedt og giver mere mørt kød«, siger han.

Ved naturpleje vil det derfor ofte være en god ide at slagte dyrene i august eller september, inden udbuddet af græs daler for meget.